

VERSCHIJNEN VAN BOEK BRENGT VEEL ENTHOUSIASME EN EMOTIES TEWEEG MAC 1-3 '88

(Door Peter Otterlo)
RADIO KOOTWIJK — Het is januari 1987. Na maanden van noeste arbeid zijn Leona Udo en Coby de Haan zo ver. De expositie over de geschiedenis van het zenderdorp Radio Kootwijk is klaar. Op overzichtelijk wijze zijn, na een zorgvuldige selectie, vijfhonderd foto's op panelen bevestigd. Op een wijze die professioneel inzicht vermoedt. Niets is minder waar. Leona en Betsy zijn pur amateurs. Maar zij hadden in de maanden voorafgaande aan de tentoonstelling wel hun ziel en zaligheid in het project gelegd.

De expositie werd dan ook een eclatant succes, de loufuitingen waren niet van de lucht. Vele honderden mensen, vooral huidige- en voormalige PTT-employees, namen een kijkje. Het aantal schouderklopjes was dat weekende ontelbaar. Het kon niet anders: de tentoonstelling moest een vervolg krijgen. Het werd een boek. 'Tussen zand en zenders'.

OPGEWONDEN

De stemming na het verschijnen van het boek is nog steeds een beetje opgewonden. De drie dames praten honderduit als zij vertellen over het werk en de ervaringen die daaraan zijn gekoppeld. Het was dan ook een enorme kick voor hen toen zij na maanden van hard werken, voor- en tegenslagen, het eerste boek in handen kregen.

Leona: „De man die de boek bracht, bleef nog even zitten. Ik zat op het puntje van mijn stoel. Ik wilde het boek niet uitpakken waar hij bij zat. Ik heb hem waarschijnlijk haast de deur uitgekeken. Toen hij weg was, ben ik naar het schuurtje gevloegen om een exemplaar te pakken. Toen ik het zag, heb ik even een potje zitten janken op de bank. De emoties kwamen los”. Het geeft de sfeer aan hoe de dames met hart en ziel hebben gewerkt aan de totstandkoming van het boek dat heel goed de wording van het radiostation weergeeft. Juist nu het zestigste jaar is geleden dat voor het eerst klonk 'Hallo, hier Bandoeng', een historisch moment van verschijnen. De wereld kwam in 1928 dichterbij. Het gesproken woord ging over de wereld. Radio Kootwijk speelde een grote rol in het verkeer over de ge-

'De tranen schoten me in de ogen'

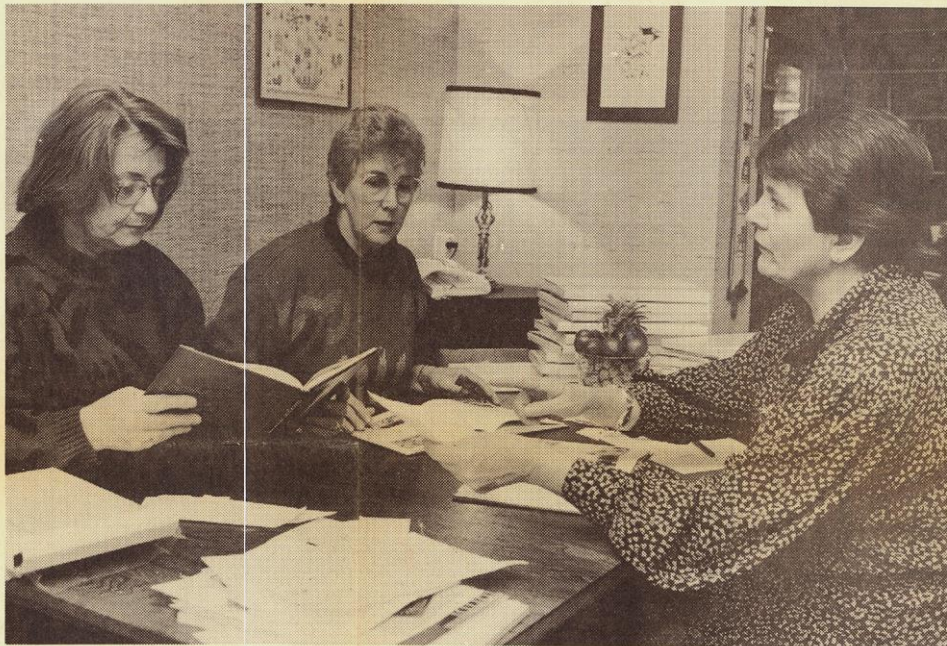
luidsgolven. In het boek kunt u daarover lezen.

VERSTERKING

Coby de Haan: „We hadden destijds zo'n achthonderd foto's voor de expositie. Vijfhonderd hebben we er tentoongesteld. We hebben van alle beschikbare foto's contactafdrukken gemaakt, vervolgens zijn de originele foto's weer terug gegaan naar de vele particuliere eigenaren. Twee dagen na de expositie zaten we reeds op een kamertje van in één van de PTT-gebouwen te selecteren voor het boek. Zelfs kwamen van vele kanten nog meer foto's. De mensen waren duidelijk enthousiast geraakt”.

Inmiddels was Betsy van de Pol, ook woonachtig op 'Radio', het tweemansteam komen versterken. Zij is voormalige journaliste en kon de dames als zodanig assisteren met het schrijven van de teksten. Ze had kennis genomen van de expositie en raakte onmiddellijk in vuur en vlam toen zij hoorde dat er een boek zou verschijnen.

Aanvankelijk was het de bedoeling dat slechts korte teksten zouden worden geschreven bij de vele historische foto's maar al snel bleek dat op die manier het verhaal over de geschiedenis onsamenhangend zou zijn. De dames besloten om er een 'echt' boek van te maken. Betsy zette zich aan het schrijven. Er werden tal van mensen geïnterviewd. De technische details werden gecontroleerd door insiders. Diverse bronnen werden aangeboord, zoals de gemeente-

● De drie uitgeefsters. Rechts Leona Udo en Coby de Haan. Zij zetten de expositie op en namen het initiatief voor het uitgeven van het boek. Links Betsy van de Pol die de teksten heeft geschreven.

archieven van Apeldoorn en Barneveld. Langzaam maar zeker kreeg het boek gestalte. Het leven en werken op Radio Kootwijk werd zichtbaar.

KOSTEN

Toen de kosten van het boek ter sprake kwamen, temperde heel even het enthousiasme van de dames, vooral ook omdat de PTT-directie in Amersfoort aanvankelijk maar zeer flauwtjes reageerde. Er ging zeker geen inspirerende werking van uit. De dames moesten eerst maar eens aantonen dat er inderdaad belangstelling voor zo'n boek zou zijn. Een avontuur gingen de heren in Amersfoort niet aan.

De drie dames hebben vervolgens bijna de complete media ingeschakeld om de belangstelling te peilen. Al direct na de eerste berichten begon de telefoon onophoudelijk te bellen op Radio Kootwijk. Leona: „In de Nieuwe Apeldoornse Courant kwam het oproepje op zaterdag in 'Puntsgewijs'. Zelf hadden we de krant nog niet eens in de bus, toen de telefoon al begon te rinkelen. De belangstelling was geweldig. Zonder dat de mensen wisten hoe het boek er uit ging zien, kwamen de aanmeldingen binnen. Binnen korte tijd kwamen er bijna negenhonderd bestellingen binnen. We hebben dan ook 1250 boeken laten drukken”.

Uiteindelijk heeft de PTT-commissie 'In- en externe steunverlening' toegezegd garant te willen staan voor de uitgave van het boekwerkje. De uitgave werd daarmee verzekerd. Met verduubelde energie ging het drieliet aan de slag. Ze werden wijs in het uitgeverwereldje.

ALL ROUND

All round zeker. Want naast het selecteren van de foto's, het schrijven van de teksten en het zoeken naar financiële middelen, moesten ook alle organisatorische werkzaamheden worden verricht. Overleg met de drukker, de administratie rond de bestellingen, het copyright regelen, de verzending van de

boeken over grote delen van de wereld. Alles kwam en komt op de dames af. Het werden superdrukker tijden daar op het kleine stukje Veluwe. Betsy: 'Ik denk dat we bijvoorbeeld de teksten wel 57 keer hebben nagekeken alvorens we de drukker opdracht hebben gegeven'. Het boek geeft uitstekend weer hoe destijds dat radiostation in het Veluwe zand is neergestreken. Hoe zo'n 150 Amsterdamse werklozen massa's zand hebben moeten verzetten. Foto's uit die tijd geven een beeld van het werken en wonen in de kleine nederzetting waar alles te maken had met primitiviteit. Het bouwen van de zendmasten wordt beschreven maar ook het

boeken van de huizen waar de eerste medewerkers in kwamen te wonen. Het aanleggen van de aan- en afvoerwegen komt ter sprake. Kortom de complete geschiedenis van de werk-enclave is te boek gesteld.

BANDOENG

Op 28 februari 1928 kwam de eerste verbinding met Bandoeng tot stand. Het was een groots moment. Het eerste gesproken woord ging naar Java. De Nederlanders begroetten de technische ontwikkeling onstuimig. Schoolkinderen uit Radio Kootwijk hadden al proefgedraaid toen op die gedenkwaardige dag officieel de verbinding tot stand kwam. Zij hadden enkele dagen van tevoren gezongen: 'Waar de blanke top der duinen'. Het lied ging ver over zee. Tot ontroering van velen die daar in dat warme land, ver van hun vaderland, hun werk deden. Het is moeilijk voor te stellen welke emoties dat destijds heeft losgemaakt.

Tot het eind van het jaar mochten mensen gratis bellen op Radio Kootwijk. Velen kwamen logeren, men moest immers wachten op de beurt. Nadat was gebleken dat de proefuitzendingen waren gelukt, begon het telefoonverkeer tegen betaling langzaam op gang te komen. 'Hallo Bandoeng' werd toen een bekende kreet in Nederland. Het werd zelfs gezongen door Louis Davids.

SHERRYTJE

Betsy: „De reacties op ons boek zijn geweldig. De mond-tot-mond reclame werkt prima. We voelen ons na het verschijnen echt gelukkig. Na het uitreiken van het eerste exemplaar heb ik 's nachts geen oog dicht gedaan. Ik kon van de slaap niet vatten. Het verschijnen van het boek heeft meer emoties losgemaakt dan ik had gedacht”.

Leona: „Toen ik het boek zag, was ik echt een beetje ontroerd. Eigenlijk nog steeds een beetje. Bij het bekijken, schoten mij de tranen in de ogen. Toen Coby en Betsy bij me kwamen, waren we echt helemaal door het dolle heen. We hebben er snel een sherrytje op gedronken”. Wie het boek wil bestellen, kan contact opnemen met Leona Udo, Radioweg 2 in Radio Kootwijk. Het kost f27.50. Haar telefoonnummer is 05769-327.

„Toen we 't boek zagen, waren we door het dolle heen”